

El camatimó

(ALDC, IV, 885. El camatimó)

El referent és la ‘barra que arranca de la cameta i on s’enganxa el parell de bous o mules’. *Timó* (< llat. vg. *TIMONEM, var. del llat. cl. TEMONEM ‘timó de carro o d’arada’) es documenta al s. XV, però ja al s. XIII en sentit nàutic; coneix les var. *timú* 1, 3, 6, 13, amb pas de [o] > [u] en ross.; *timon* 87, 94, 100, afi a l’arag.; alg. *timona* 85 (< sard), i les respostes en plural *timons* 155-158, 160, 164-169, 171-173, 175, 184 i *timonets* 154, que corresponen a dues barres llargues unides per darrere en forma de U, quan es llaura no amb un parell sinó amb un sol animal. *Cama*, del cèltic *CAMBOS ‘corbat’ (veg. mapa 556), coneix les var. dim. *cameta* 10, 15, 18, 19, 34, *camet* 15 i *cametó* 36, 39; sol formar una sola peça amb el *camatimó*. *Camatimó* (s. XIV) és un compost de *cama* i *timó*, amb les var. *comatimó* 117, dissimilada, i *cavatimó* 119, 122, per homonimització semàntica amb *cavar*; sol formar una sola peça amb la *corba* (91, 118). *Espigó* (s. XV) és un der. de *espiga* 66 (< llat. SPICA), per comparació amb la tija de la gramínia. També generen significants des del sema ‘barra’: *asta* 4, 6, del llat. HASTA ‘llança, pica; objecte en forma de llança’; *llança* 151, 190, del llat. LANCEA, per metàfora de l’arma ofensiva; *espasa* 8, del llat. vg. *SPADA, var. del llat. cl. SPATHA ‘espàtula, espasa ampla i llarga’; *canya* 72, del llat. CANNA; *albre de la llaura* 16, del llat. ARBÖREM; *braç* 31,

77, del llat. BRACHIUM; *barra* 23, 69, 152, 162, d’etimologia fosca.

Quan es llaura amb un animal sol, com ja hem dit, la peça està formada de dues barres llargues unides per darrere en forma de U i les respostes poden ser en singular o en plural: *anquer* 51, 53, 61, 64 (i *anquers* 58), der. de *anca* (< fràncic *HANKA ‘flanc o costat d’una persona o animal’) i absent tant del DCVB com del DECat; *polligana* 125, 132, 135, 142, 151 (< *POLLICANA, cf. mapa 555); *vares* 68, 117, 126, 186 (var. *varetes* 187), del llat. VARA ‘travesser forcat’; *barres* 140; *braços* 38, 76, 82; *forcat*, der. de *forca* (cf. mapa 555).

De la idea de ‘tirar, estirar’ es desprenen *tirant* 26, 42, 67, *tiràs* 70, *tiro* 74, der. de *tirar*, i de la de ‘junyir’, *enganxa* 59, postverbal de *enganxar*, der. de *ganxo*, d’origen preromà. *Nadrilla* 86 prové de *ARATRICULA, dim. de *ARATRICA, amb afèresi vocàlica i dissimilació de ròtiques.

Pel que fa a la distribució areal, *timó*, *camatimó* i *camal/cameta* ocupen la major part del territori, mentre que coneixen una àrea menor *forcat*, espars aquí i allà, i *espigó*, propi de la part del cat. central i la seva projecció balear. Són mots normatius *timó*, *camatimó* i *espigó*, des del DG₁, 1932.

